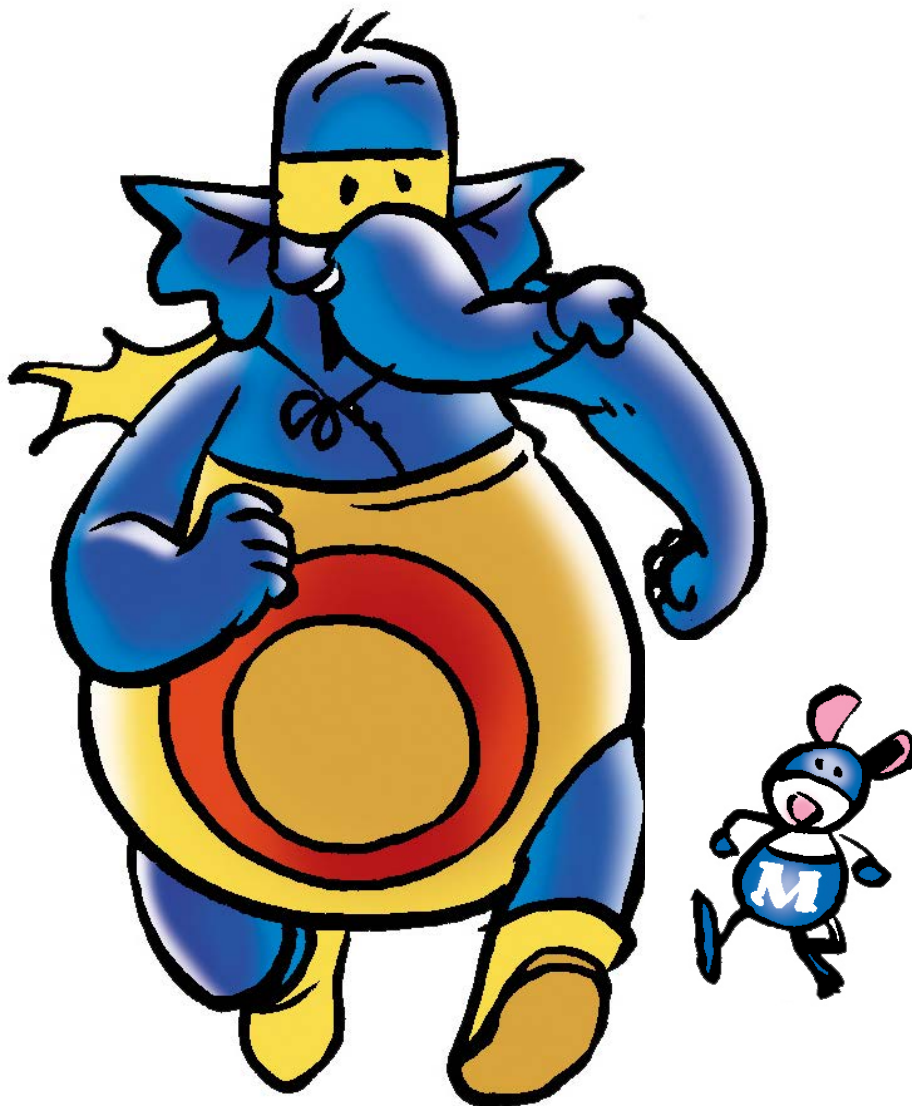

Iedereen is een held

*Kunsteducatieproject met
lessen voor taalstimulering
bij kinderen van vluchtelingen*

| Inhoud |

Wat en hoe?

Waar gaat dit project over?

Vertelplaten

Stripplaten

Muziek: Olifant is een held

Onderbouw

- Les 1: Het verhaal in de klas
- Les 2: Olifant en Muis spelen
- Les 3: Olifant is jarig
- Extra: Olifanten- en muizenoren

Middenbouw

- Les 1: Het verhaal in de klas
- Les 2: Een levende tekening
- Les 3: Wat hoor ik daar?
- Extra: De ontbrekende tekening

Bovenbouw

- Les 1: Het verhaal in de klas
- Les 2: Jij zit op mijn stoel
- Les 3: Wie is jouw held?
- Extra: Woorden in de wolken

Bijlage 1: Olifant

Bijlage 2: Muis

Bijlage 3: Tekstballonnen

Colofon

| Wat en hoe? |

Onderbouw	Les 1: Het verhaal in de klas	Taal en muziek	De leerlingen luisteren naar het verhaal en zingen het lied.
	Les 2: Olifant en Muis spelen	Drama	De leerlingen spelen het verhaal na.
	Les 3: Olifant is jarig	Beeldend	De leerlingen tekenen een cadeau voor Olifant.
	Extra: Olifanten- en muizenoren	Beeldend	De leerlingen maken olifanten- en muizenoren.
Middenbouw	Les 1: Het verhaal in de klas	Taal en muziek	De leerlingen luisteren naar het verhaal en zingen het lied.
	Les 2: Een levende tekening	Drama	De leerlingen beelden een scène uit het verhaal uit.
	Les 3: Wat hoor ik daar?	Audiovisueel	De leerlingen vertellen het verhaal met geluiden.
	Extra: De ontbrekende tekening	Beeldend	De leerlingen voegen avonturen aan het verhaal toe.
Bovenbouw	Les 1: Het verhaal in de klas	Taal en muziek	De leerlingen luisteren naar het verhaal en rappen het lied.
	Les 2: Jij zit op mijn stoel	Drama	De leerlingen spelen met tegenstellingen.
	Les 3: Wie is jouw held?	Beeldend	De leerlingen maken een poster van een zelfgekozen held.
	Extra: Woorden in de wolken	Beeldend	De leerlingen maken eigen tekstballonnen voor de vertelplaten.

| Waar gaat dit project over? |

Aanleiding

Vijftien jaar geleden maakte Kunstgebouw het verhalenproject *De Heldenkast* voor basisscholen in asielzoekerscentra. Eén van de verhalen uit *De Heldenkast* is *Iedereen is een held*.

Dit verhaal is geschreven en getekend door Jan Vriends. Vanwege de huidige toestroom van vluchtelingen stellen we dit verhaal en een aantal bijbehorende lessen kosteloos beschikbaar aan alle leerkrachten die lesgeven aan kinderen van vluchtelingen.

Doelstellingen

- Taal stimuleren door deze te plaatsen in een betekenisvolle context.
- Kunstzinnige activiteiten inzetten om communicatie te bevorderen.
- Zin en plezier in taal realiseren.

Verhaal

Het verhaal vertelt over een dag uit het leven van de vrienden Olifant en Muis. Olifant heeft de ambitie mensen te helpen en Muis op zijn beurt helpt hem daarbij. Het verhaal speelt zich af in een Nederlands decor.

“Iedereen is een held relateert de heldenfiguur. Je kunt je afvragen wie de held in dit verhaal eigenlijk is.” zegt striptekenaar Jan Vriends. “Op z’n tijd is iedereen een held. Dat zit hem soms in kleine dingen.”

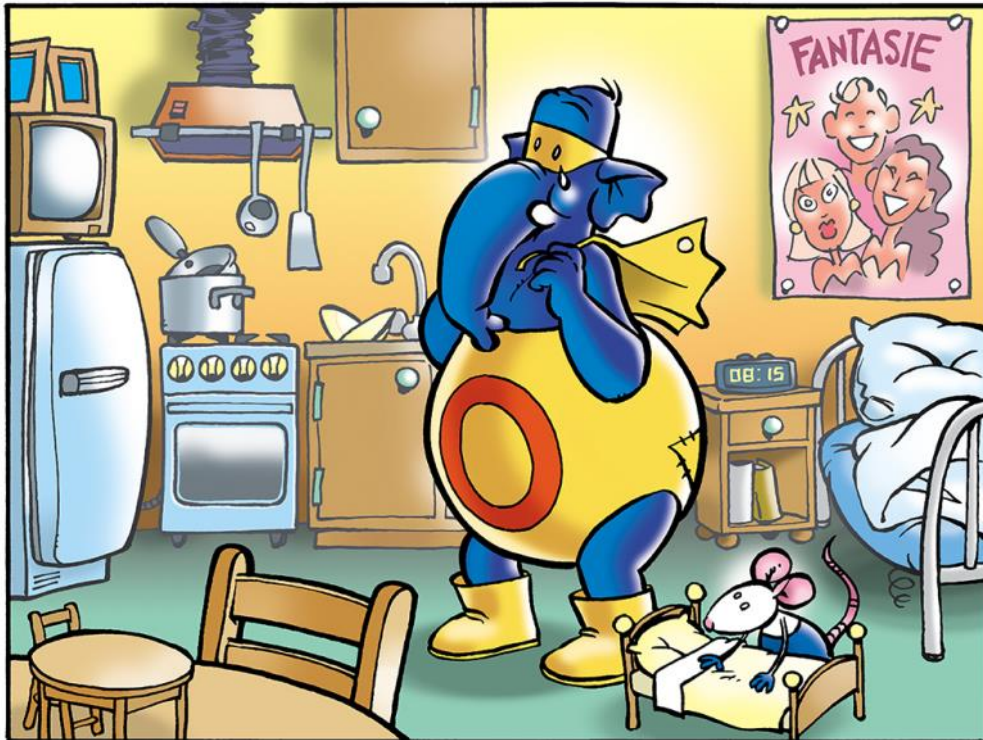
Materiaal

Het verhaal is beschikbaar in twee versies: zes vertelplaten (voor onderbouw en middenbouw) en zes stripplaten (voor middenbouw en bovenbouw). Leeftijd en taalniveau bepalen de keuze. De platen kunnen op een digibord getoond worden. Bij het verhaal horen een liedje en een rap. Al het materiaal staat online: www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld

Lessen

Het project begint met het vertellen van het verhaal met behulp van de vertelplaten of stripplaten. Vervolgens zijn er twee lessen en een extra les. Het gehele project kunt u in één à twee weken uitvoeren. U kunt de volgorde naar believen aanpassen.

| Vertelplaten |

1.

Olifant staat in de kamer met zijn vliegpakje aan.

Hij huilt.

‘Wat is er?’ piept Muis.

‘Ik wil vliegen over de huizen
en mensen helpen,’ zegt Olifant.

Er valt een dikke traan uit zijn oog.

Er zit een gat in zijn vliegpak.

‘Met zo’n lelijke broek lacht iedereen mij uit.’

‘Ik lach je niet uit,’ zegt Muis. ‘Ik vind je lief en aardig.’

Dat wil Olifant niet horen.

Muis kan heel goed poetsen en bedden opmaken.

Maar wat weet een muis nou van helden
en het redden van mensen?

‘Kom we gaan naar buiten, Olifant,’ zegt Muis.

‘De wind zal je tranen drogen.’

2.

Olifant loopt met Muis op straat.

Bij de stoep staat Buurvrouw Oma.

Auto's zoeven voorbij.

Buurvrouw Oma wil naar de overkant maar durft niet.

'Kom mee, ik help je wel,' zegt Olifant.

Maar wat is dat?

'liiiiiiiiiiiiiiiii,' piepen de remmen van de groene auto.

'Neeeeeeeeeeeeee!' gilt Muis.

'Fuuuuuuuuuut!'

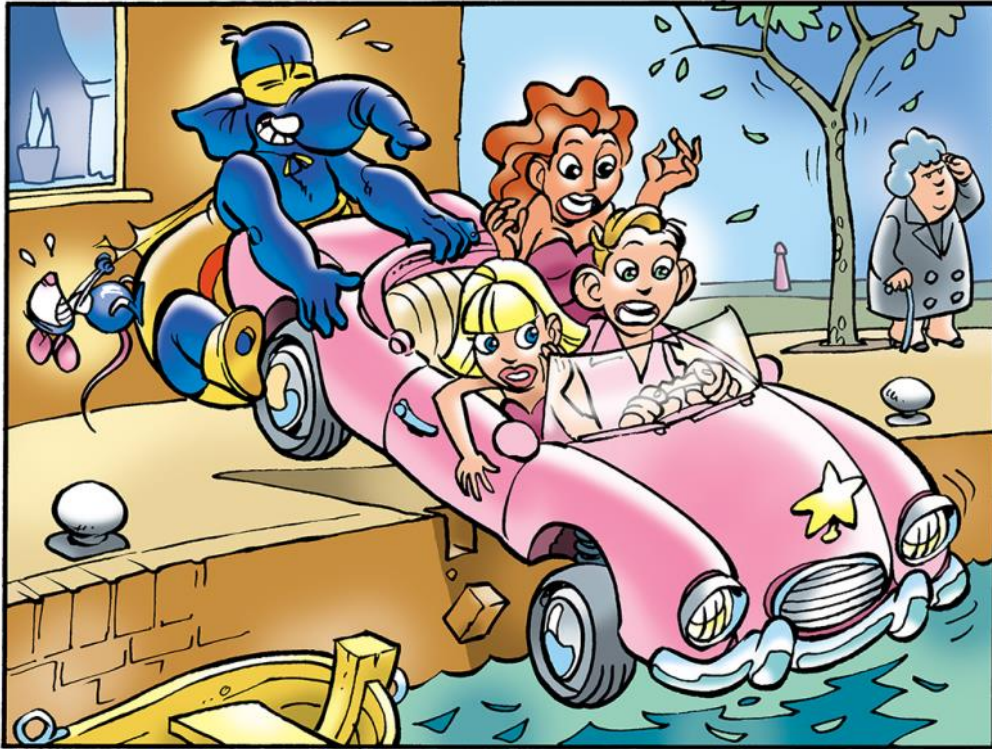
De politieman blaast op zijn fluit.

'Jij krijgt een bon, kijk het stoplicht staat op rood.'

Hoog in de boom zit poes.

'Domme Olifant,' miauwt poes.

Ze valt haast uit de boom van het lachen.

3.

Buurvrouw Oma staat te bibberen op haar benen.

‘Pffffff, dat ging net goed,’ zegt ze boos, ‘is dat nou helpen?’

Maar wat is dat?

Daar komt een supersnelle roze auto aan.

Het is de popgroep Fantasia. De sterren van de tv.

Wat rijden ze hard! Paf! Boem! Aaaaah!

Oh nee, ze vallen in het water!

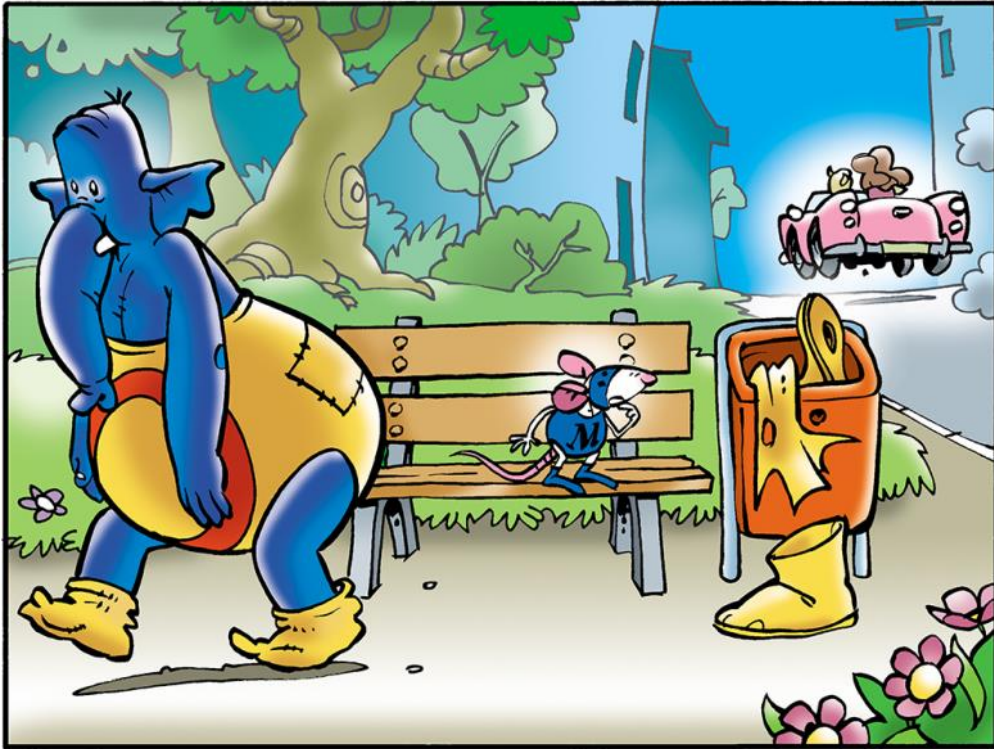
Daar komt Olifant aangerend.

‘Mijn helden, ik moet ze redden!’

Met zijn sterke armen trekt hij de auto op de kant.

Muis trekt mee.

‘Kraak,’ zegt het vliegpakje.

4.

Zijn de muziekhelden nu blij?

Nee hoor, ze rijden weg.

Zonder dank je wel te zeggen.

Olifant heeft verdriet.

Hij gooit zijn oude jas weg.

Zomaar in de prullenbak.

'Niemand heeft mij nodig,' zegt hij zacht.

'Ik ben je vriend, ik heb je nodig,' piept Muis.

Olifant hoort het niet, hij wil naar huis.

'Kom op,' zegt Muis, 'we gaan eerst lekker eten kopen.'

Ik heb honger.'

Olifant heeft ook best honger.

5.

'Bom, bom, bom!'

Olifant stamp de trap op.

Wat is hij verdrietig.

Hij maakt de deur open.

Muis trippelt naar binnen.

Ze draagt twee grote dozen.

Wat zit daarin?

Lekkere pizza met veel kaas.

'Nu moet je niet meer huilen, Olifant.

Wat heb jij toch veel tranen in je hoofd.

Help mij maar met tafeldekken.

Dat zal je tranen wel drogen.'

6.

'Hoera, hoera, hoera, daar is Olifant onze held!'

'Lang zal hij leven in de gloria,

Hiep, hiep hoera!!'

Olifant is jarig vandaag.

Dat was hij helemaal vergeten.

Daar is Buurvrouw Oma met poes.

De politieman en ...

de popgroep Fantasia, zijn muziekhelden!

Ze hebben een lied gemaakt, een lied voor Olifant.

Er is taart met kaarsjes er op.

Het is feest.

Iedereen zegt dank je wel.

'Dank je wel Olifant, je hebt ons vandaag geholpen.

Hier is een nieuw vliegpak voor jou.

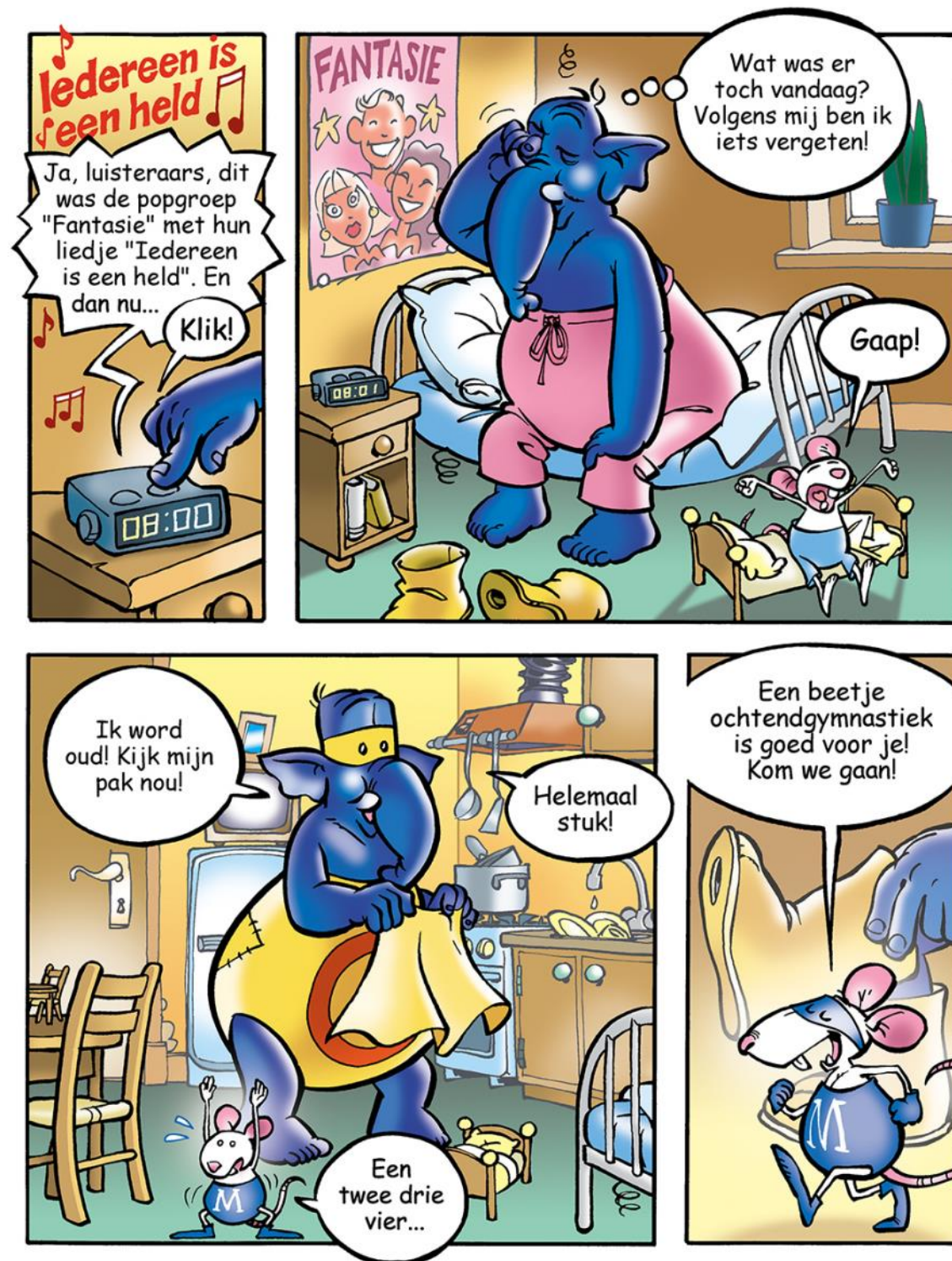
Een vliegpak met een ster.

Daar kan je snel mee vliegen

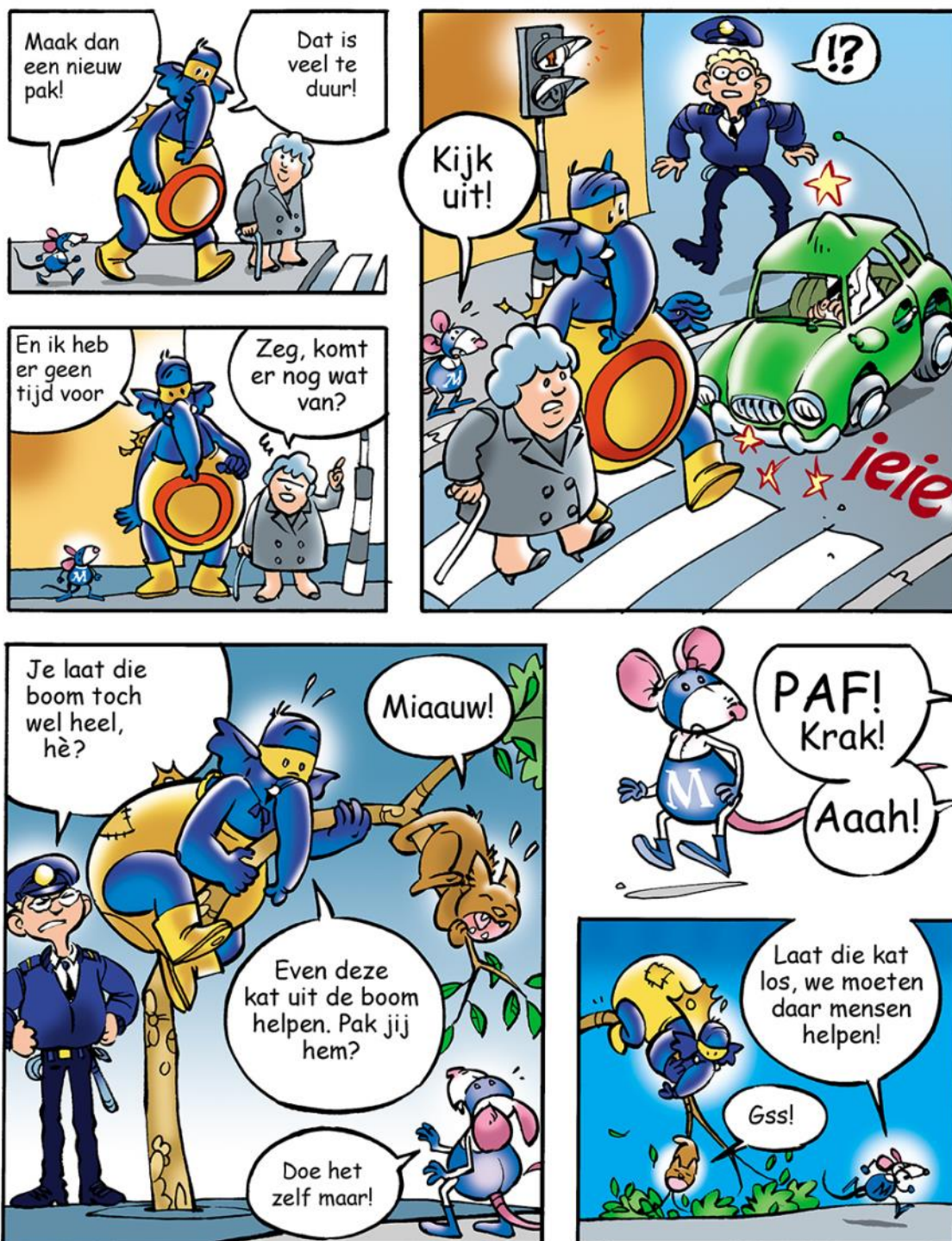
En veel meer mensen helpen.'

Olifant is zo blij, hij is een held vandaag.

'Hihi,' piept Muis, 'dat weet ik toch.'

1.

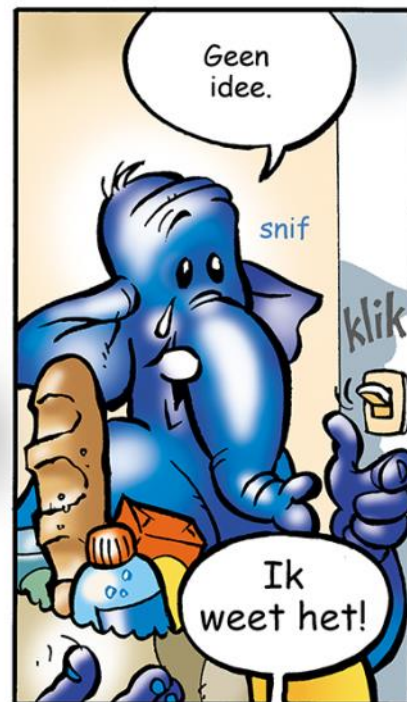
2.

3.

4.

5.

6.

| Muziek: Olifant is een held |

1.

Olifant heeft veel verdriet,
zijn pakje is kapot.
Hij wil graag vliegen in de lucht,
Maar dat gaat niet zo vlot.

2.

Olifant is onze held,
Hij is ja nummer een!
Als Buurvrouw Oma oversteekt
Dan rent hij er al heen.

3.

Olifant, kijk nou toch uit.
Zie jij dan geen gevaar?
Als iemand in het water valt,
Dan ben jij al weer daar!

4.

Olifant, jij bent de held
Van kleine stoere Muis.
We geven hier een heel groot feest
Bij onze vrienden thuis.

www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld

Gezongen versie (onderbouw en middenbouw)

Lees de tekst van het lied *Olifant is onze held* voor. De leerlingen mogen regel twee (zijn pakje is kapot) en vier (maar dat gaat niet zo vlot) meezeggen.

Zing die twee zinnen voor en laat de leerlingen meezingen.

Laat de instrumentele versie van het lied horen. Zing het eerste couplet daarbij en laat de leerlingen regel twee en vier meezingen. Zeg de overige regels voor en laat de leerlingen die nazeggen. Dan mogen de leerlingen het hele couplet meezingen.

Deel claves en trommels uit. Speel het hele lied af. Zing met de leerlingen het eerste couplet. Als het lied voor de tweede keer klinkt, mogen de leerlingen bij de tweede en de vierde regel meespelen. Bij de woorden (zijn) pakje is kapot en bij (maar) dat gaat niet zo vlot. Dit gebeurt pas als u uw hand opsteekt. Eerst een keer met de claves, daarna een keer met de trommels. Ze geven vijf tikken in de tweede regel: pakje is kapot. In de vierde regel vijf tikken bij: dat gaat niet zo vlot. Leer zo ook het tweede en derde couplet aan.

Dit lied kan worden gezongen aan het einde van iedere les en bij een presentatie van het project.

Iedereen is een held.

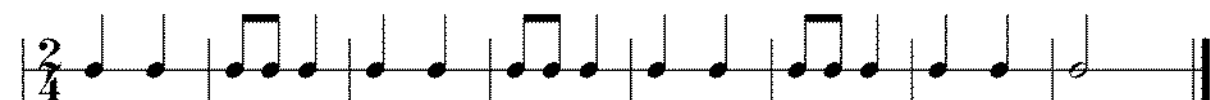
Rap versie (bovenbouw)

Laat de rap horen. De leerlingen luisteren. Kan iemand de laatste regel nazeggen?

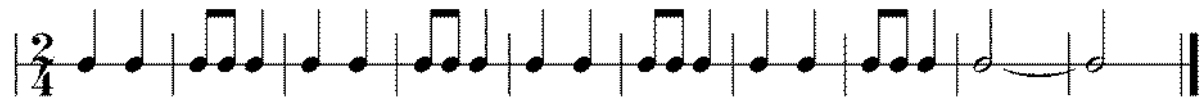
Leer de leerlingen het eerste couplet aan. Zeg het regel voor regel voor. De leerlingen zeggen die na. Ze oefenen de vier regels van het eerste couplet tot ze die uit het hoofd kunnen meerappen.

Laat dan alleen de intro van de rap-versie horen. Het bestaat uit twee maal acht maten. Vanaf de vijfde maat is duidelijk een bas te horen. Vraag de leerlingen de bas mee te slaan op hun knieën (16 x). Daarna mogen enkele leerlingen dit basritme meedoen op trommels.

Bij dit lied is ook een tussenspel te horen. Het ritme kan worden meegespeeld op eigen slagwerk en met slaginstrumenten.

Tot slot wordt het volgende ritme gespeeld:

Het tussenspel kan door enkele leerlingen met slagwerk worden ingevuld. Wanneer de leerlingen de maat spelen in plaats van het ritme klinkt dat goed, mits in de maat gespeeld.

| Onderbouw - Les 1: Het verhaal in de klas |

Lesduur

15 minuten vertellen en 15 minuten zingen

Lesinhoud

U vertelt het verhaal *Iedereen is een held* aan de hand van zes vertelplaten.

Lesdoel

De leerlingen leren het verhaal en de hoofdrolspelers Olifant en Muis kennen en leren de bijbehorende woorden en begrippen aan.

Nodig

- Digibord
- Vertelplaten *Iedereen is een held* (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Verhaalttekst (zie pagina 5)
- Lied *Olifant is onze held* – instrumentaal (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Lied *Olifant is onze held* – gezongen (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Liedtekst (zie pagina 17)

Vorbereiding

Een verhaal vertellen in een groep met verschillende taalniveaus is moeilijk. Elke groep leerlingen zal eigen aanpassingen vragen. Dat lukt gemakkelijker als u zich inleeft in het verhaal. Lees daarom het verhaal een paar keer goed door voor u gaat vertellen.

Luister naar de gezongen versie van het lied *Olifant is onze held*.

Inleiding

Het verhaal *Iedereen is een held* wordt verteld aan de hand van zes vertelplaten. Bij elke plaat hoort een korte tekst. Deze vindt u in deze handleiding. U laat de vertelplaten op het digibord zien. U kunt zelf kiezen of u vertelplaten weglaat. Eventueel kunt u het verhaal in meerdere fasen vertellen.

U kunt voor u het verhaal gaat vertellen, de vertelplaten eerst met de leerlingen bekijken en onderzoeken of ze ook los van de verhaalttekst een verhaal kunnen vormen. Als u de vertelplaten

uitprint, kunnen de leerlingen in de kring zittend de vertelplaten op de grond bekijken en zelf een volgorde maken.

Opdracht: luister naar het verhaal

U vertelt de leerlingen het verhaal *Iedereen is een held* en laat de bijbehorende vertelplaten zien.

Wellicht is het nodig de leerlingen belangrijke woorden en begrippen in het verhaal aan te leren.

De woorden en begrippen die vaak in het verhaal bij de vertelplaten voorkomen:

1. olifant, muis, groot, klein, held, opstaan, kamer, wekker, verdrietig, tranen.
2. buurvrouw, oma, oversteken, auto, remmen, politieagent, stoplicht, rood, groen, fluit, poes, boom.
3. bibberen, helpen, auto, vallen, water, trekken.
4. blij, weggrijden, verdrietig, vriend, eten, honger.
5. stampen, trippelen, trap, huilen, tranen, pizza.
6. jarig, lied, zingen, taart, kaarsjes, feest, kleren, ster, blij.

Afsluiting: zing mee met het liedje

Luister naar het lied *Olifant is onze held* en zing het mee.

| Onderbouw - Les 2: Olifant en Muis spelen |

Lesduur

30 minuten

Lesinhoud

Aan de hand van de vertelplaten beelden de leerlingen scènes uit. Deze les kan worden uitgevoerd met één vertelplaat of met vertelplaat 1 t/m 6 achter elkaar.

Lesdoel

De leerlingen kunnen de inhoud van het verhaal begrijpen en kunnen het verhaal naspelen.

Nodig

- Digibord
- Vertelplaten (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Eventueel attributen om te spelen zoals: olifanten- en muizenoren (zie extra les), bed, pannetjes, bord en bestek, wekker, vaatwerk en kleren, handdoeken en washandjes.

Inleiding

De vertelplaat is steeds het uitgangspunt van waaruit gespeeld wordt; daarna komen de leerlingen in actie. Laat de leerlingen zoveel mogelijk nazeggen. Maak daarbij een keuze voor één of meerdere thema's op de vertelplaat: bijvoorbeeld wakker worden, opstaan, je uittrekken, wassen, aankleden, bed opmaken, koken, eten en afwassen. Laat vertelplaat 1 op het digibord zien.

Ga met de leerlingen in de kring zitten. Doe het volgende voor en laat de leerlingen het nadoen. Slapen, uittrekken en gapen, wakker worden. Eerst één oog open, dan het andere, beide ogen weer dicht en verder slapen. De ogen nogmaals opendoen, één been uit bed, dan het andere been. Sta gapend op. Enzovoorts.

De hele groep kan dit zittend op de stoel met u meedoen.

Opdracht: speel de scène na

Als de inleidende opdracht een aantal keren is gedaan, kan deze ook in een scène worden gespeeld. Twee leerlingen krijgen daarvoor de rollen van Olifant en Muis. Zij zoeken uit welke

spullen ze nodig hebben en verkleden zich als Olifant en Muis. Ze kunnen eerst herhalen wat op de stoel gespeeld is met de hele groep. Daarna kan er worden uitgebreid met wassen, tandenpoetsen of het bed opmaken.

1. Spreek eerst af wat er gespeeld gaat worden, daarna gaan de leerlingen dat spelen.
2. Spreek daarna niets af, maar doe zelf iets voor: tanden poetsen, kopjes wassen. De leerlingen raden wat u doet, vervolgens spelen ze het na als Olifant of Muis.
3. Laat de leerlingen tot slot voordoen welke drie dingen zij 's morgens doen als ze opstaan. Het is leuk steeds weer vanaf het begin te herhalen. Telkens opnieuw beginnen bij het slapen.

Herhaal de opdracht met de overige vertelplaten. Begin telkens met het vertellen van het verhaal bij de vertelplaat en laat de leerlingen het verhaal daarna naspelen.

Afsluiting: alles achter elkaar spelen

Als het gelukt is om alle vertelplaten na te spelen, kunnen ze allemaal achter elkaar gespeeld worden.

| Onderbouw - Les 3: Olifant is jarig |

Lesduur

30 minuten

Lesinhoud

De leerlingen bedenken een cadeau voor Olifant en tekenen dit. Ze vertellen wat ze Olifant geven.

Lesdoel

De leerlingen kunnen een cadeau voor Olifant tekenen.

Nodig

- A3-papier, teken- of schildermaterialen
- Olifant (zie bijlage 1)
- Muis (zie bijlage 2)

Vorbereiding

Knip Olifant en Muis uit en plak hen op een stokje.

Inleiding

Kijk samen met de leerlingen naar vertelplaat 6. Olifant is jarig en iedereen komt op visite. Er is taart. Olifant krijgt cadeautjes.

Opdracht: teken een cadeau

Wat krijgt Olifant voor zijn verjaardag? Wat zou jij hem geven? De leerlingen tekenen op liggend A3-papier hun cadeau voor Olifant.

Afsluiting: vertel wat je geeft

Laat Olifant en Muis (op een stokje) de tekeningen bekijken. De leerlingen vertellen wat ze Olifant geven. Wat vindt Olifant van zijn cadeaus?

Variaties

- Als je jarig bent, eet je taart. Op die taart staan kaarsjes. Hoe oud wordt Olifant? Welke taart vind jij lekker? De leerlingen tekenen op liggend A3-papier een grote taart voor Olifant.
- Op visite bij de jarige Olifant, wie komen er allemaal?
- Een taart schilderen voor de jarige Olifant. Elke leerling maakt een punt. Door die samen te leggen krijg je een taart.
- Maak met de leerlingen een laagjestaart van pannenkoeken met appelmoes en vla ertussen. Snijd punten en eet smakelijk!

| Onderbouw - Extra: Olifanten- en muizenoren |

Lesduur

30 minuten

Lesinhoud

De leerlingen versieren muizen- of olifantenoren.

Lesdoel

De leerlingen kunnen muizen- of olifantenoren versieren.

Nodig

- Voor elke leerling een roze of blauwe strook papier voor de band om het hoofd
- Roze en blauw papier voor de oren
- Scharen
- Nietjes of paperclips
- Tekenmateriaal

Inleiding

Elke leerling krijgt een roze of blauwe strook papier voor om het hoofd.

Opdracht: oren versieren

De leerlingen maken twee roze muizenoren of twee blauwe olifantenoren. Ze mogen daarna hun oren versieren. U kunt de muizenoren een vouw geven en daarna vastnieten, zodat ze mooi rechtop blijven staan. De olifantenoren kunt u knikken waardoor ze blijven hangen.

Afsluiting: oren op

Niet de stroken papier op de maat van het hoofd van de leerling vast. U kunt ze ook vastzetten met een paperclip. De leerlingen kunnen de oren dragen bij de andere opdrachten.

| Middenbouw - Les 1: Het verhaal in de klas |

Lesduur

15 minuten vertellen en 15 minuten zingen

Lesinhoud

U vertelt het verhaal *Iedereen is een held* aan de hand van zes vertelplaten en/of de zes stripplaten.

Lesdoel

De leerlingen leren het verhaal en de hoofdrolspelers Olifant en Muis kennen en leren de bijbehorende woorden en begrippen aan.

Nodig

- Digibord
- Vertelplaten *Iedereen is een held* (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Stripplaten *Iedereen is een held* (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Verhaalttekst (zie pagina 5)
- Lied *Olifant is onze held* – instrumentaal (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Lied *Olifant is onze held* – gezongen (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Liedtekst (zie pagina 17)

Vorbereiding

Een verhaal vertellen in een groep met verschillende taalniveaus is moeilijk. Elke groep leerlingen zal eigen aanpassingen vragen. Dat lukt gemakkelijker als u zich inleeft in het verhaal. Lees daarom het verhaal een paar keer goed door voor u gaat vertellen.

Print voor elke leerling de stripplaten indien zij deze kunnen lezen.

Luister naar de gezongen versie van het lied *Olifant is onze held*.

Inleiding

Het verhaal *Iedereen is een held* wordt verteld aan de hand van zes vertelplaten, zes stripplaten of een combinatie daarvan. Maak uit onderstaande opties vooraf een keuze die het beste bij uw groep past.

Vertelplaten

Bij elke plaat hoort een korte tekst. Deze vindt u in deze handleiding. U laat de vertelplaten op het digibord zien. U kunt zelf kiezen of u vertelplaten weglaat. Eventueel kunt u het verhaal in meerdere fasen vertellen. U kunt voor u het verhaal gaat vertellen, de vertelplaten eerst met de leerlingen bekijken en onderzoeken of ze ook los van de verhaalttekst een verhaal kunnen vormen. Als u de vertelplaten uitprint, kunnen de leerlingen in de kring zittend de vertelplaten op de grond bekijken en zelf een volgorde maken.

Stripplaten

Print voor elke leerling de stripplaten indien zij deze kunnen lezen. De leerlingen kunnen een eigen boekje maken met de zes stripplaten. Ter introductie kunnen de leerlingen de zes stripplaten bekijken en in de juiste volgorde leggen.

Combinatie

Print voor elke leerling de stripplaten indien zij deze, nadat het verhaal aan hen is verteld met de vertelplaten, ook geheel of gedeeltelijk kunnen lezen. Bekijk met de leerlingen de eerste vertelplaat. Vertel het verhaal erbij. Bekijk daarna samen met de leerlingen de eerste stripplaat. Vergelijk het verschil tussen de vertelplaat en de stripplaat. Begrijpen de leerlingen de volgorde van de plaatjes op de stripplaat? Kunnen de leerlingen sommige woorden in de tekst lezen? Wellicht kan één van hen de teksten in de stripplaat voorlezen.

Opdracht: luister naar het verhaal

U vertelt de leerlingen het verhaal *Iedereen is een held* en laat de bijbehorende vertelplaten zien of u laat de leerlingen het stripverhaal zelf lezen.

Wellicht is het nodig de leerlingen belangrijke woorden en begrippen in het verhaal aan te leren.

De woorden en begrippen die vaak in het verhaal bij de vertelplaten voorkomen:

1. olifant, muis, groot, klein, held, opstaan, kamer, wekker, verdrietig, tranen.
2. buurvrouw, oma, oversteken, auto, remmen, politieagent, stoplicht, rood, groen, fluit, poes, boom.
3. bibberen, helpen, auto, vallen, water, trekken.
4. blij, wegrijden, verdrietig, vriend, eten, honger.
5. stampen, trippelen, trap, huilen, tranen, pizza.
6. jarig, lied, zingen, taart, kaarsjes, feest, kleren, ster, blij.

Woorden en begrippen die in de zes stripplaten voorkomen zijn:

1. luisteraars, iedereen, Olifant, Muis, held, popgroep, Fantasia, vandaag, vergeten, oud, pak, helemaal, stuk, ochtendgymnastiek.
2. duur, nieuw, auto, politie, boom, kat, helpen.
3. water, vallen, in nood, redden, kapot, zwaar.
4. arme, kat, geld, kosten, nodig, lantaarnpaal, prullenbak.
5. pas op, pizza, vergeten,
6. hartelijk gefeliciteerd, verrassing, jarig, prachtig, miauw, poes, hoera, uit.

Afsluiting: zing mee met het liedje

Luister naar het lied *Olifant is onze held* en zing het mee.

| Middenbouw - Les 2: Een levende tekening |

Lesduur

40 minuten

Lesinhoud

De leerlingen beelden een scène uit een vertelplaat of een stripplaat uit in een tableau vivant.

Lesdoel

De leerlingen kunnen een scène uitbeelden in een tableau vivant.

Nodig

- Digibord
- Vertelplaat 3 (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Verkleedspullen
- Stoelen en tafeltjes voor een decor
- Eventueel een fototoestel

Vorbereiding

Verkleedspullen verzamelen.

Inleiding

De leerlingen zitten in een ruime kring. De verkleedspullen liggen klaar. Er zijn ook wat stoelen en andere benodigdheden om een decor te maken. Kijk samen met de leerlingen naar vertelplaat 3.

Benoem de personages op de plaat en wat elk van hen doet.

- De drie leden van de popgroep Fantasie zijn bang dat hun auto in het water valt.
- Olifant doet zijn uiterste best om ze tegen te houden.
- Muis trekt uit alle macht mee.
- Buurvrouw Oma denkt: wat een herrie.

Een tableau vivant is een bevroren beeld, als een foto. Oefen dit 'bevriezen' met de leerlingen. Ze bewegen vrij. Wanneer u in de handen klapt, bevriezen ze en zijn ze stil. Als u vervolgens weer klapt, is het tableau afgelopen en mag iedereen weer bewegen.

Opdracht: tableau vivant

Verdeel de rollen. Welke decorspullen zijn nodig? Enkele leerlingen zetten ze klaar. De spelers verkleden zich. Stel samen met hen het tableau op.

- Eerst de drie leden van de popgroep Fantasia in hun auto. Hoe zitten ze? Hoe kijken ze?
- Dan Olifant, hangend aan de auto. Hoe staat hij? Hoe kijkt hij?
- Vervolgens Muis hangend aan de staart van Olifant. Hoe staat hij? Hoe kijkt hij?
- Terzijde staat Buurvrouw Oma. Hoe staat zij? Hoe kijkt zij?

Als alle leerlingen in de juiste houding zijn gezet en de juiste gelaatsuitdrukking hebben, bevroren ze. U kunt een symbolische foto maken, of een echte. Herhaal deze werkwijze enige malen met andere leerlingen.

Ieder zegt wat

Laat alle personages één woord of één zin zeggen.

Ik kan niet meer!

Wat een herrie!

Enzovoorts.

Ervoor en erna

De scène wordt uitgebreid met een plaatje ervoor en één erna.

Olifant ziet het aankomen en slaat zijn handen voor zijn ogen en roept : Nee, Help!

Muis steekt zijn armen in de lucht en roept: Pas op!

Popgroep Fantasia zingt een liedje achter het stuur, dan remt de chauffeur.

Buurvrouw Oma feliciteert Olifant: Je bent een echte held.

De leden van popgroep Fantasia bekijken elkaars kleren: Gelukkig geen nat pak.

Muis wrijft het zweet van zijn voorhoofd: Dat is goed afgelopen.

En Olifant: ...

Plaats enige tableau vivants achter elkaar.

Kies een andere vertelplaat en herhaal de werkwijze. Op deze manier kan met alle vertelplaten (en ook met de stripplaten) gewerkt worden.

Afsluiting: hele verhaal

Met verschillende tableaux achter elkaar kan het verhaal gespeeld worden.

| Middenbouw - Les 3: Wat hoor ik daar? |

Lesduur

30 minuten

Lesinhoud

De leerlingen ontdekken geluiden in de vertelplaten en bedenken hoe je deze geluiden kunt maken.

Lesdoel

De leerlingen weten dat geluid hen iets zegt. Ze kunnen geluiden herkennen en ze kunnen zelf met geluid iets vertellen.

Nodig

- Digibord
- Vertelplaten *Iedereen is een held* (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Maak van karton een microfoon en een cassette recorder
- Blinddoek

Vorbereiding

Maak eventueel een microfoon van een kartonnen kokertje en stevig draad. En een opnamerecorder van een kartonnen doos. Of installeer een opname-app op uw mobiel of tablet (bijvoorbeeld Audio Memos).

Inleiding

Iedereen is heel stil, zodat je een speld kunt laten vallen en iedereen dat kan horen. Haal dan wat voorwerpen in de kring die geluid maken als ze vallen, of als je er tegen tikt. Om de beurt mag een geblinddoekte leerling raden wat hij voor voorwerp hoort.

Opdracht: geluiden ontdekken

Als je goed naar de vertelplaten kijkt, zijn er een heleboel geluiden te ontdekken. (Rinkelende wekker, fluit van agent, water, auto's, krakende deur, lucifer aansteken.) Zoek met elkaar naar geluiden per vertelplaat en bedenk hoe je dat geluid kunt maken.

Laat elke leerling een geluid kiezen om te laten horen. Om het opnemen van de geluiden net echt te laten lijken, kan een zelf gemaakte opnamerecorder veel plezier verschaffen. Een echte opname is natuurlijk het allerleukst!

| Middenbouw - Extra: De ontbrekende tekening |

Lesduur

50 minuten

Lesinhoud

De leerlingen bedenken en tekenen zelf een avontuur voor Olifant en Muis.

Lesdoel

De leerlingen kunnen een avontuur voor Olifant en Muis bedenken en tekenen.

Nodig

- Kleurenprint van vertelplaat 1 en 5 (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Stevig A3-papier
- Oliepastelkrijtjes

Inleiding

Bekijk vertelplaat 1 en 5 samen met de leerlingen. Vertelplaat 1 toont hoe Olifant en Muis 's morgens opstaan. Op vertelplaat 5 zie je hoe ze thuis komen met pizza's en andere boodschappen. Daartussen is natuurlijk van alles gebeurd. Zet nu tussen de vertelplaten 1 en 5 zoveel witte vellen papier als er leerlingen zijn. Wat zou er op die witte vellen moeten komen? Schrijf de ideeën van de leerlingen op het bord en bespreek ze in details. Wat gebeurt er? Waar is het? Wie komen er naast Olifant en Muis op de ontbrekende tekeningen voor?

Opdracht: teken een avontuur

De leerlingen maken een tekening op een liggend vel A3-papier. Ze werken direct in oliepastelkrijt. Het hele papier wordt met krijt gevuld, er blijft geen wit papier over. Dit maakt de tekeningen krachtiger. Als ze een tekening maken waarop sneeuw ligt, maken ze de sneeuw met wit krijt.

Geef tijdens het werken aandacht aan de invulling van de achtergrond, het stadsdecor, huizen, flats, winkels, verkeer en stoplichten. Als de kinderen aan het werk zijn, zeg ze dan nogmaals het gehele papier met kleur te vullen.

Afsluiting: vertellen

Zet vertelplaat 1 en 5 op de bordrand. Hou daartussen ruimte voor een tekening van de leerlingen. Bekijk zo alle tekeningen van de leerlingen. Ieder mag vertellen bij zijn tekening. Zijn er verschillende avonturen ontstaan? Zijn er ook tekeningen bij die bij elkaar horen en samen een avontuur vormen? Zet die tekeningen achter elkaar tussen vertelplaat 1 en 5. Vertel wat Olifant en Muis beleven bij de tekeningen van de leerlingen.

Bovenbouw - Les 1: Het verhaal in de klas

Lesduur

15 minuten vertellen en 15 minuten zingen

Lesinhoud

U vertelt het verhaal *Iedereen is een held* aan de hand van zes vertelplaten en/of de zes stripplaten.

Lesdoel

De leerlingen leren het verhaal en de hoofdrolspelers Olifant en Muis kennen en leren de bijbehorende woorden en begrippen aan.

Nodig

- Digibord
- Vertelplaten *Iedereen is een held* (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Stripplaten *Iedereen is een held* (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Verhaalttekst (zie pagina 5)
- Rap *Olifant is onze held* – instrumentaal (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Rap *Olifant is onze held* – gezongen (www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld)
- Liedtekst (zie pagina 17)

Vorbereiding

Een verhaal vertellen in een groep met verschillende taalniveaus is moeilijk. Elke groep leerlingen zal eigen aanpassingen vragen. Dat lukt gemakkelijker als u zich inleeft in het verhaal. Lees daarom het verhaal een paar keer goed door voor u gaat vertellen.

Print voor elke leerling de stripplaten indien zij deze kunnen lezen.

Luister naar de rap versie van het lied *Olifant is onze held*.

Inleiding

Het verhaal *Iedereen is een held* wordt verteld aan de hand van zes vertelplaten, zes stripplaten of een combinatie daarvan. Maak uit onderstaande opties vooraf een keuze die het beste bij uw groep past.

Vertelplaten

Bij elke plaat hoort een korte tekst. Deze vindt u in deze handleiding. U laat de vertelplaten op het digibord zien. U kunt zelf kiezen of u vertelplaten weglaat. Eventueel kunt u het verhaal in meerdere fasen vertellen. U kunt voor u het verhaal gaat vertellen, de vertelplaten eerst met de leerlingen bekijken en onderzoeken of ze ook los van de verhaalttekst een verhaal kunnen vormen. Als u de vertelplaten uitprint, kunnen de leerlingen in de kring zittend de vertelplaten op de grond bekijken en zelf een volgorde maken.

Stripplaten

Print voor elke leerling de stripplaten indien zij deze kunnen lezen. De leerlingen kunnen een eigen boekje maken met de zes stripplaten. Ter introductie kunnen de leerlingen de zes stripplaten bekijken en in de juiste volgorde leggen.

Combinatie

Print voor elke leerling de stripplaten indien zij deze, nadat het verhaal aan hen is verteld met de vertelplaten, ook geheel of gedeeltelijk kunnen lezen. Bekijk met de leerlingen de eerste vertelplaat. Vertel het verhaal erbij. Bekijk daarna samen met de leerlingen de eerste stripplaat. Vergelijk het verschil tussen de vertelplaat en de stripplaat. Begrijpen de leerlingen de volgorde van de plaatjes op de stripplaat? Kunnen de leerlingen sommige woorden in de tekst lezen? Wellicht kan één van hen de teksten in de stripplaat voorlezen.

Opdracht: luister naar het verhaal

U vertelt de leerlingen het verhaal *Iedereen is een held* en laat de bijbehorende vertelplaten zien of u laat de leerlingen het stripverhaal zelf lezen.

Wellicht is het nodig de leerlingen belangrijke woorden en begrippen in het verhaal aan te leren.

De woorden en begrippen die vaak in het verhaal bij de vertelplaten voorkomen:

1. olifant, muis, groot, klein, held, opstaan, kamer, wekker, verdrietig, tranen.
2. buurvrouw, oma, oversteken, auto, remmen, politieagent, stoplicht, rood, groen, fluit, poes, boom.
3. bibberen, helpen, auto, vallen, water, trekken.
4. blij, wegrijden, verdrietig, vriend, eten, honger.
5. stampen, trippelen, trap, huilen, tranen, pizza.
6. jarig, lied, zingen, taart, kaarsjes, feest, kleren, ster, blij.

Woorden en begrippen die in de zes stripplaten voorkomen zijn:

1. luisteraars, iedereen, Olifant, Muis, held, popgroep, Fantasia, vandaag, vergeten, oud, pak, helemaal, stuk, ochtendgymnastiek.
2. duur, nieuw, auto, politie, boom, kat, helpen.
3. water, vallen, in nood, redden, kapot, zwaar.
4. arme, kat, geld, kosten, nodig, lantaarnpaal, prullenbak.
5. pas op, pizza, vergeten,
6. hartelijk gefeliciteerd, verrassing, jarig, prachtig, miauw, poes, hoera, uit.

Afsluiting: rap mee met het liedje

Luister naar de rap *Olifant is onze held* en rap mee.

| Bovenbouw - Les 2: Jij zit op mijn stoel |

Lesduur

40 minuten

Lesinhoud

De leerlingen spelen met tegenstellingen en reageren op elkaar.

Lesdoel

De leerlingen kunnen spelen met tegenstellingen in karakter en in emotie.

Inleiding

De leerlingen zitten in een grote kring die het speelvlak vormt. Loop naar een van hen toe en zeg: 'Jij zit op mijn stoel' of 'Daar zat ik.' Gebruik zo weinig mogelijk tekst. Doe alsof u zeer verlegen bent en toon dit door uw manier van lopen, kijken, gebaren en praten.

Ga zitten op de stoel van de leerling die u heeft aangesproken. Die neemt de rol over, gaat naar een andere leerling en speelt hetzelfde. Herhaal dit een aantal keren.

Bespreek dan met de leerlingen waaraan je verlegenheid kunt zien: zachtjes praten, hikkelen, niet aankijken, met de handen frommelen, langzaam en ongericht lopen.

Speel het spel opnieuw. Begin weer zelf en laat de opdracht de kring rondgaan, nu met steeds meer overdrijving. De verlegenheid mag steeds groter worden en onmogelijke proporties aannemen.

Opdracht: spel en tegenspel

Speel eenzelfde spel met boosheid of agressie, weer met dezelfde tekst. Loop naar iemand toe en zeg: 'Daar zat ik' of 'Jij zit op mijn stoel.' Doe dat nu met stampen, met opgestroopte mouwen, een ijzige blik, met rollende spierballen, dreigend, onverwacht wijzend of schreeuwen. Zoek ook hierbij naar de overtreffende trap.

In de derde fase is tegenspel toegestaan. Waarbij diegene die door de kwade persoon wordt aangesproken kiezen kan uit verlegenheid of agressie. Ook hierbij gaat u zelf voor.

Hetzelfde kringspel kan worden gedaan op een verdrietige manier – tranen met tuiten, gesnik en jammerende uithalen, uitgeknepen zakdoeken – of met schaterende vrolijkheid, zeer deftig, sloom, uitgeput of uitgelaten.

Afsluiting: tegenstellingen met Olifant en Muis

Ook de karakters van Olifant en Muis kunnen met grote tegenstellingen worden uitgebeeld.

Bedenk samen met de leerlingen een aanleiding. Wat maakt Muis kwaad? Waar wordt Olifant verdrietig van?

Olifant heeft al het eten in huis opgegeten. Ook de kaas van Muis. Muis is heel kwaad. Het is de zoveelste keer. Olifant is heel verdrietig. Hij kan er niets aan doen. Hij heeft altijd honger.

Speel dit heel kort voor en laat het door enkele leerlingen herhalen. Kunnen ze zelf andere voorbeelden bedenken?

| Bovenbouw - Les 3: Wie is jouw held? |

Lesduur

40 minuten

Lesinhoud

De leerlingen interviewen elkaar over hun eigen held. Ze zoeken gegevens over hun held en maken een poster over hem of haar.

Lesdoel

De leerlingen kunnen in eigen woorden vertellen wat het woord held betekent, en waarom iemand voor hen een held is. Ze kunnen een poster van hun held maken.

De leerlingen kunnen diverse beeldende technieken – schilderen met ecoline en collage – combineren.

Nodig

- Foto's van popsterren, filmsterren, sporters en andere beroemdheden
- Papier en pen
- A4 en A3-tekenpapier
- Teken- en schildermaterialen naar keuze

Inleiding

De leerlingen zitten in een kring. Laat hen de foto's van filmsterren, sporters, popsterren en andere beroemdheden zien. Wanneer ze denken de naam te kennen, mogen ze die noemen.

Vraag hen of ze fan zijn van een van deze mensen. Als hun held er niet tussen zit, wie is dat dan?

Wat betekent het woord fan, en wat het woord held?

Opdracht: interview elkaar

In tweetallen interviewen de leerlingen elkaar over het onderwerp helden. Ze stellen elkaar de volgende vragen:

- Wie is jouw held, van wie ben jij een fan?
- Hoe lang al?
- Wat is zo bijzonder aan hem of haar?
- Wat weet je van hem of haar?

- Wat zou jij hem of haar willen vragen?
- Wat zou je samen met hem of haar willen doen?

Per leerling duurt het interview ongeveer vijf minuten. Interviewers kunnen eventueel de antwoorden opschrijven. In de kring rapporteren de leerlingen over elkaars held. Wordt een naam vaak genoemd of zijn er juist veel verschillen? Wat zijn verschillen en overeenkomsten?

Opdracht: maak een poster

De leerlingen maken nu een poster van hun favoriete held. Ze verzamelen zoveel mogelijk gegevens van hun favoriete held en schrijven die puntsgewijs en onder elkaar op een vel A4-papier. Ze kunnen hierbij gebruik maken van de interviewvragen, eventueel aangevuld met andere vragen. Het papier plakken ze op een vel A3-tekenpapier. Zo ontstaat een brede 'lijst', die versierd wordt met passende tekeningen en foto's.

De leerlingen vullen vervolgens een vel A3-tekenpapier helemaal op met in elkaar verlopende gekleurde vlekken ecoline. Zij kunnen hierbij gebruikmaken van water, van vouwen en kreuken. Ze laten hun vel zo glad mogelijk opdrogen. Zo nodig maken ze een paar verschillende zodat ze uit de opgedroogde vellen de mooiste, meest passende kunnen kiezen. Ze knippen het portret van hun held uit een foto en plakken die in de ecoline schildering.

Eventueel wordt de foto in de juiste grootte gekopieerd. Het geheel vullen de leerlingen aan met passende tekeningen (kleding, voorwerpen), versieringen en teksten in oliepastel of bordkrijt. Plak de vellen met informatie en portret per held aan elkaar vast zodat ze samen een poster vormen.

Afsluiting: heldengalerij

De leerlingen maken een tentoonstelling van hun heldenposters: de heldengalerij.

| Bovenbouw - Extra: Woorden in de wolken |

Lesduur

50 minuten

Lesinhoud

De leerlingen bedenken hun eigen stripverhaal en maken hier tekstballonnen bij.

Lesdoel

De leerlingen kunnen tekstballonnen bij de vertelplaten maken.

Nodig

- Kopieën van de vertelplaten op A3-formaat
- Bijlage 3: stripballonnen
- Schrijfpapier en wit papier
- Viltstiften, scharen en lijm

Inleiding

In een stripverhaal staan de teksten vaak in de tekeningen. In een wolkje, met een steel naar de mond van de spreker. Zo'n wolkje noemt de striptekenaar een tekstballon. Als de tekst niet wordt gezegd maar gedacht, heeft zo'n wolkje geen steel, maar kleiner wordende rondjes eronder. Ook de vorm van zo'n wolkje kan veel vertellen over de spreker. Of hij boos is of verliefd of bang. Soms staan in een tekstballon geen woorden, maar tekens. Bekijk de tekstballonnen in bijlage 3.

Opdracht: maak tekstballonnen

Als de leerlingen de stripfiguren Olifant en Muis goed kennen, kunnen ze zelf tekstballonnen met eigen teksten maken bij vertelplaat 1 t/m 6 voor de onderbouw. Maak kopieën van deze vertelplaten op A3-formaat. Elke leerling krijgt één kopie van de vertelplaat die hij wil gebruiken.

De leerlingen vormen een vertelplaat om tot een stripplaat met tekstballonnen. Ze kunnen dicht bij het verhaal van Olifant en Muis blijven maar ook heel nieuwe verhalen maken.

U heeft drie mogelijkheden:

- Kies één van de vertelplaten, zodat de leerlingen allemaal hetzelfde beeld van een tekst voorzien en de vergelijking interessant wordt.
- Laat de leerlingen zelf een vertelplaat kiezen die ze het leukst vinden.
- Verdeel de zes vertelplaten over de leerlingen zodat het hele verhaal in tekstballonnen verteld wordt door verschillende leerlingen.

Wie praat er op de vertelplaat? Wat zeggen de figuren erop? De leerlingen schrijven die zinnen (of woorden) onder elkaar op een vel papier. Ze bedenken hoe de tekstballonnen eruit zien.

Denken de figuren? Of praten ze? Of zingen ze soms? Kun je boosheid, verdriet, blijdschap en angst zien aan de vorm van de ballon?

De leerlingen maken tekstballonnen en plakken die zodanig op dat je goed kunt zien wie spreekt, maar ook de tekening nog goed kunt zien.

Afsluiting: bekijk de stripplaten

Bekijk de stripplaten die de leerlingen hebben gemaakt na elkaar en laat ze om de beurt hun strip voorlezen. Zijn de stripverhalen duidelijk? Wie is de held? Zijn er soms heel nieuwe avonturen ontstaan?

| Bijlage 1: Olifant |

Knip Olifant uit en plak hem op een stokje. U vindt deze afbeelding op www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld.

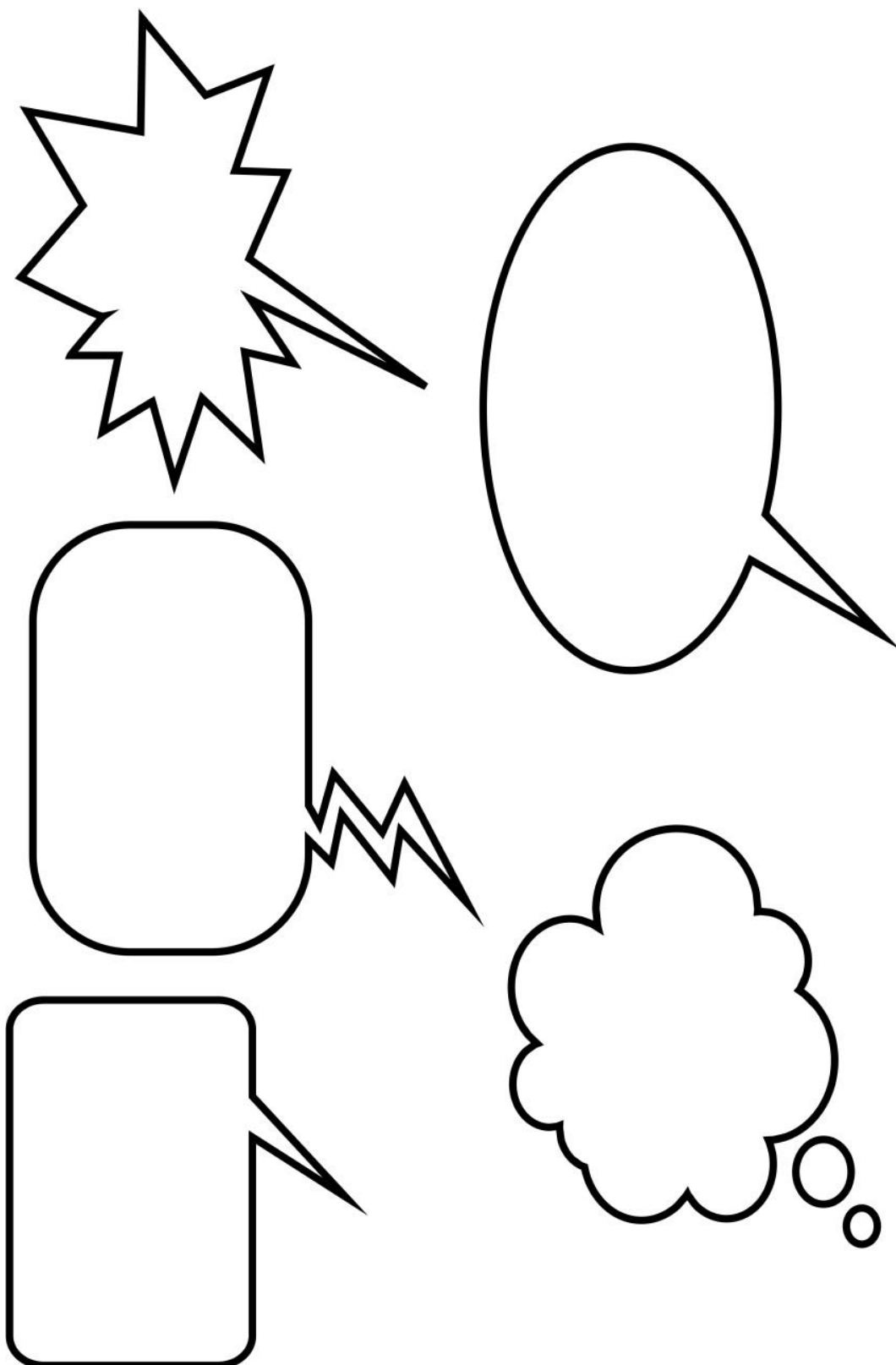
| Bijlage 2: Muis |

Knip Muis uit en plak hem op een stokje. U vindt deze afbeelding op www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld.

| Bijlage 3: Tekstballonnen |

U vindt deze afbeelding op www.kunstgebouw.nl/iedereeniseenheld.

| Colofon |

Kunstgebouw

Broekmolenweg 20

2289 BE Rijswijk

(015) 215 45 15

www.kunstgebouw.nl

kunstgebouw@kunstgebouw.nl

© Kunstgebouw april 2016

Dit lesmateriaal is ontwikkeld door Kunstgebouw, expert in Zuid-Holland voor kunst en cultuur.

Illustraties en strip

Jan Vriends - Vrijwerkers

De Heldenkast

De lessen en het verhaal *Iedereen is een held* horen oorspronkelijk bij het project *De Heldenkast* (2002) dat Kunstgebouw ontwikkelde voor basisscholen in asielzoekerscentra. *De Heldenkast* is te huur bij het Utrechts Centrum voor de Kunsten, Kunsteducatie Walcheren en IVAK De Cultuurfabriek.

